Jagna Marczułajtis-Walczak

Poseł do Parlamentu Europejskiego

Parlament Europejski

Kraków, 17 września 2026r.

Szanowna Pani

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Szanowny Pani Minister,

zwracam się do Pani Minister z apelem o ponowne przeanalizowanie rozwiązań zawartych w rządowym projekcie ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami, nad którym obecnie trwają prace parlamentarne. Podczas posiedzenia Komisji Polityki Społecznej i Rodziny rozpatrywano poprawki do projektu, z których część proponowała rozwiązania istotne z punktu widzenia niezależnego życia, równego dostępu do wsparcia oraz realizacji praw osób z niepełnosprawnościami. Niestety, wiele z nich nie uzyskało akceptacji.

Asystencja osobista nie powinna być traktowana jako świadczenie o charakterze uznaniowym czy dodatkowy przywilej. Jest jednym z kluczowych instrumentów umożliwiających osobom z niepełnosprawnościami samodzielne decydowanie o swoim życiu, uczestnictwo w życiu społecznym, edukacji i rynku pracy, a także korzystanie z praw obywatelskich na równi z innymi osobami.

Wczoraj Przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen w orędziu o stanie UE powiedziała „Opieka nie jest przywilejem. Mieszkanie nie jest przywilejem. To są prawa i musimy zapewnić ich egzekwowanie”. Takie podejście znajduje odzwierciedlenie w europejskich i międzynarodowych zobowiązaniach Polski.

Szczególne znaczenie ma *Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami*, której stroną jest zarówno Polska, jak i Unia Europejska. Jej art. 19 zobowiązuje państwa do uznania równego prawa wszystkich osób z niepełnosprawnościami do życia w społeczności oraz do podejmowania skutecznych i odpowiednich działań umożliwiających im niezależne życie i pełne włączenie w społeczność. Asystencja osobista jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji tego prawa.

Również *Europejska strategia w sprawie praw osób z niepełnosprawnościami 2021-2030,* przyjęta przez Komisję Europejską, wskazuje na konieczność wspierania niezależnego

życia, deinstytucjonalizacji oraz zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami dostępu do usług wspierających ich samodzielność i uczestnictwo w społeczeństwie. Z kolei Europejski filar praw socjalnych, w szczególności zasada 17 dotycząca włączenia osób z niepełnosprawnościami, podkreśla prawo do wsparcia dochodowego, usług umożliwiających uczestnictwo w społeczeństwie i środowisku pracy oraz do życia w godności.

W tym kontekście szczególne wątpliwości budzą niektóre proponowane ograniczenia systemowej asystencji osobistej.

Po pierwsze, projekt przewiduje objęcie systemową asystencją osobistą osób w wieku od 13. do 65. roku życia, wymagających zaawansowanego wsparcia. Takie rozwiązanie rodzi pytanie o sytuację osób młodszych i starszych, które również mogą wymagać intensywnej pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Prawo do niezależnego życia i wsparcia nie powinno być uzależnione wyłącznie od przekroczenia określonej granicy wieku. System powinien odpowiadać na rzeczywiste potrzeby człowieka, a nie prowadzić do wykluczenia osób wymagających wsparcia tylko ze względu na metrykę.

Po drugie, istotne zastrzeżenia budzi ustanowienie progu dostępu do asystencji na poziomie 80 punktów. Przyjęcie tak wysokiego kryterium może spowodować, że z systemu zostaną wyłączone osoby z poważnymi schorzeniami i znacznymi ograniczeniami w codziennym funkcjonowaniu, które realnie potrzebują pomocy asystenta. Kryteria dostępu powinny być konstruowane w taki sposób, aby nie prowadziły do pomijania osób, których potrzeby wsparcia nie mieszczą się w sztywnych ramach punktowych.

Po trzecie, niepokój budzi proponowany wymiar godzin asystencji. W poprzednich wersjach projektu wskazywano minimum 30 godzin wsparcia miesięcznie, natomiast obecnie mowa jest o 20 godzinach. Dla wielu osób, zwłaszcza wymagających regularnej pomocy w przemieszczaniu się, prowadzeniu gospodarstwa domowego, załatwianiu spraw urzędowych, podejmowaniu aktywności zawodowej czy uczestnictwie w życiu społecznym, taki wymiar może okazać się niewystarczający. Również maksymalny limit 240 godzin wsparcia miesięcznie może nie odpowiadać potrzebom osób wymagających najbardziej intensywnej asystencji.

Warto również powrócić do rozwiązań proponowanych w ramach poprawek bezkosztowych, które nie generowałyby dodatkowych obciążeń finansowych dla budżetu państwa, a mogłyby znacząco poprawić funkcjonowanie systemu. Za szczególnie zasadne należy uznać:

- umożliwienie przenoszenia niewykorzystanych godzin asystencji na kolejny okres, co pozwoliłoby lepiej dostosować wsparcie do zmieniających się potrzeb beneficjentów;
- wydłużenie okresu obowiązywania decyzji z 3 do 5 lat, co zapewniłoby większą stabilność wsparcia i ograniczyło konieczność wielokrotnego przechodzenia przez procedury orzecznicze i administracyjne.

To drugie rozwiązanie ma również wymierny wymiar ekonomiczny. Zgodnie z szacunkami przedstawianymi przez stronę społeczną wydłużenie okresu obowiązywania decyzji mogłoby przynieść około 40 mln zł oszczędności, dzięki ograniczeniu kosztów ponownego przeprowadzania postępowań. Warto zatem rozważyć rozwiązania, które jednocześnie wzmacniają prawa osób z niepełnosprawnościami i racjonalizują wydatki publiczne.

Niezwykle istotną kwestią pozostaje również zapewnienie odpowiedniego poziomu finansowania systemu. Nawet najlepiej skonstruowana ustawa nie będzie skuteczna, jeśli samorządy terytorialne i organizacje pozarządowe nie otrzymają środków pozwalających na rzeczywistą realizację usług. W tym kontekście niepokój budzi poziom finansowania programu asystencji osobistej na 2027 rok. Zgodnie z dostępnymi informacjami, 7 września ogłoszono program dla jednostek samorządu terytorialnego na kwotę 1,2 mld zł, co oznacza kwotę niższą o około 320 mln zł w porównaniu z wcześniejszymi założeniami. Konieczne jest wyjaśnienie przyczyn tej różnicy oraz zapewnienie stabilnego i adekwatnego finansowania zarówno dla samorządów, jak i organizacji pozarządowych realizujących usługi asystenckie.

Pani Minister, zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami prawa do niezależnego życia, samostanowienia i pełnego uczestnictwa w społeczeństwie jest nie tylko kwestią krajowej polityki społecznej, lecz także realizacją europejskich wartości i zobowiązań. Polska, jako państwo członkowskie Unii Europejskiej, powinna tworzyć rozwiązania zgodne z kierunkiem wyznaczanym przez europejskie standardy praw człowieka, równości i włączenia społecznego.

Wprowadzenie asystencji osobistej było jednym ze zobowiązań zawartych w „100 konkretach na pierwsze 100 dni rządów”. Dlatego tak ważne jest, aby przyjęta ustawa nie była jedynie formalnym spełnieniem zapowiedzi, lecz stanowiła rzeczywistą odpowiedź na potrzeby osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Według szacunków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z usług asystencji osobistej może skorzystać około 100 tysięcy osób z niepełnosprawnościami. Za każdą z tych osób stoi konkretna historia, codzienne wyzwania, potrzeba samodzielności i prawo do życia na własnych zasadach. Za każdą z nich stoją również rodziny i bliscy, którzy przez lata często przejmują ciężar opieki, rezygnując z własnej aktywności zawodowej, społecznej i osobistej.

Zwracam się zatem do Pani Minister o podjęcie działań na rzecz ponownego przeanalizowania ustawy, w szczególności pod kątem:

1. ponownego przeanalizowania kryteriów wieku i poziomu potrzeby wsparcia uprawniających do systemowej asystencji osobistej;
2. rozważenia obniżenia progu dostępu do usług asystenckich oraz zapewnienia, aby kryteria nie wykluczały osób o rzeczywistych, znacznych potrzebach;
3. zwiększenia minimalnego wymiaru godzin asystencji oraz ponownej analizy maksymalnego limitu 240 godzin miesięcznie;

4. wprowadzenia możliwości przenoszenia niewykorzystanych godzin wsparcia;
5. wydłużenia okresu obowiązywania decyzji z 3 do 5 lat;
6. zapewnienia stabilnego, adekwatnego i przewidywalnego finansowania systemu, obejmującego zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jak i organizacje pozarządowe.

Wierzę, że możliwe jest wypracowanie ustawy, która będzie odpowiadała nie tylko na dzisiejsze potrzeby, lecz także wyznaczy standard nowoczesnej, solidarnej i europejskiej polityki społecznej - polityki, w której osoba z niepełnosprawnością nie jest definiowana przez swoje ograniczenia, lecz traktowana jako pełnoprawny członek społeczeństwa, mający prawo do niezależności, godności i wyboru własnej drogi życiowej.

Z poważaniem,

Poseł do Parlamentu Europejskiego

Do wiadomości:

Donald Tusk – Prezes Kancelarii Rady Ministrów

Włodzimierz Czarzasty – Marszałek Sejmu RP

Małgorzata Kidawa-Błońska – Marszałek Senatu RP

Monika Sikora - Pełnomocniczka Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Posłowie – członkowie Komisji Polityki Społecznej i Rodziny w Sejmie

Senatorowie – członkowie Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej w Senacie

Sylwia Gregorczyk-Abram - Rzeczniczka Praw Obywatelskich